

AAR

ATTRACT AND RETAIN

Grundtvig multilateralt projekt
2007-2009

Program för livslångt lärande
Grundtvig multilateralt projekt
AAR – Attract and Retain
134672-LLP-1-2007-1-NL-GRUNDTVIGGMP
Anslagsnummer: 2007-3457/001-001

Projektet har finansierats med stöd från Europeiska Kommissionen.
Denna skrift speglar endast författarens åsikter, och kommissionen kan inte
hållas ansvarig för hur informationen används.

Deltagande organisationer i projektet:

Nederländerna: ROC Nijmegen

Litauen: Jonavas centrum för vuxenutbildning

Sverige: CFL, Centrum för flexibelt lärande, Söderhamn

Irland: Westmeath VEC, Athlone VTOS

Innehåll

INLEDNING.....	4
1. VARFÖR MAN SKA ANVÄNDA AMBASSADÖRSMODELLEN.....	5
1.1 Överblick.....	5
1.2 Motivering för elevdeltagande i ambassadörsmodellen	5
1.3 Att undvika fallgropar.....	6
1.4 Motivering för organisationer att använda ambassadörsmodellen	6
1.5 Att använda mentorer.....	7
1.6 Sammanfattning	8
2. REKRYTERING OCH URVAL AV AMBASSADÖRER	9
2.1 Urvalskriterier för ambassadörer	9
2.2 Rekrytering av ambassadörer.....	10
2.3 Iakttagelser vid urval.....	13
2.4 Svårigheter vid rekryteringen	13
3. UTBILDNING AV AMBASSADÖRER OCH MENTORER.....	14
3.1 Utbildning av ambassadörer	15
3.2 Utbildning av mentorer	20
3.3 Medieutbildning.....	25
3.4 Filmövning.....	26
4. AMBASSADÖRERNAS OCH MENTORERNAS VERKSAMHET	28
4.1 Inledande ambassadörsverksamhet (ingen handledning behövs)	28
4.2 Tillverkning av en ambassadörsfilm.....	28
4.3 Verksamhet som kräver handledning.....	29
4.4 Handledning och vägledning för ambassadören före föredraget	30
4.5 Ambassadören som mentor för nya ambassadörer	31
Bilagor.....	33
BILAGA A: Ackrediteringssystem.....	33
BILAGA B: Avtal.....	35
BILAGA C: Fallstudier.....	36
BILAGA D: Intyg	41
BILAGA E: E-portfölj	42
BILAGA F: Portfölj.....	44
BILAGA G: Ordlista.....	46

INLEDNING

I den här handboken beskrivs en innovativ modell för ambassadörer och mentorer som kan användas på lärcenter för vuxna i hela Europa och som kan anpassas till andra miljöer, till exempel arbetsplatsutbildning, yrkesutbildning eller industrier och vårdsektorn. Partnerländerna, Irland, Nederländerna, Litauen och Sverige, har utvecklat en systematisk modell för ambassadörs- och mentorsprojektet som har testats och modifierats.

Modellen beskrivs i de följande kapitlen:

1. Varför man ska använda ambassadörsmodellen
2. Rekrytering och urval av ambassadörer
3. Utbildning av ambassadörer och mentorer
4. Ambassadörernas och mentorernas verksamhet

Bilagorna omfattar:

- Ackrediteringssystem
- Avtal
- Fallstudier
- Intyg
- E-portfölj
- Portfölj

Vi anser att kapitlens ordning bidrar till att skapa en steg för steg-vägledning till hur man bäst använder modellen. Inledningsvis förklaras fördelarna med att använda ambassadörssystemet, liksom fördelarna med att använda modellen och eventuella fallgropar. När man har bestämt sig för att använda ambassadörsmodellen beskrivs i nästa kapitel hur man rekryterar och väljer ambassadörer eller mentorer. Det finns olika sätt för rekrytering och urval som används av de olika parterna i projektet. Man kan använda den lämpligaste modellen för sin organisation. I kapitel tre uppmärksammas att ambassadörer och mentorer behöver vissa speciella färdigheter för att sköta sina sysslor. Dessa färdigheter kan man lära sig under utbildningen av ambassadörer och mentorer. I det sista kapitlet diskuteras de olika aktiviteter som ambassadörerna och mentorerna kan genomföra.

Ambassadörs- och mentorsmodellen är en cyklisk modell. Nya ambassadörer och mentorer utbildas om och om igen, processen är fortgående. Det är möjligt att byta ut ordningen i kapitel två och fyra för att anpassa den till den egna organisationen.

1. VARFÖR MAN SKA ANVÄNDA AMBASSADÖRSMODELLEN

1.1 Överblick

Ambassadörsmodellen är ett effektivt verktyg för att rekrytera och motivera vuxna elever på många områden och nivåer inom vuxenutbildningen. Vare sig deltagarnivån och intresset är lågt eller högt för vuxenutbildning i ert land är ambassadörsmodellen ett användbart verktyg för att locka elever som är svåra att nå. Det kan även motivera elever att fortsätta studera och gå vidare till högre utbildning. Det kan skapa kontakt med andra organisationer och hjälpa ert lärcenter att knyta an till samhället i stort.

Två holländska ambassadörer talar om sina erfarenheter som ambassadör

Framför allt skapar ambassadörsmodellens utbildning viktiga färdigheter och utvecklar självkänsla. Det förändrar de vardagliga svårigheter som en elev kan möta och genom ett förbättrat självförtroende leder det till långsiktiga positiva effekter i samhället genom att individen blir en mer produktiv och glad medarbetare i samhället. Modellen har blivit en användbar aspekt för att utveckla specifika färdigheter. Dessa färdigheter kan tillämpas på andra områden av elevens liv, utveckla intervju- och framställningsfärdigheter och skapa en säker kommunikation. Detta tillvägagångssätt har använts i många olika sammanhang ned olika grupper av elever.

1.2 Motivering för elevdeltagande i ambassadörsmodellen

Eleverna är avgörande för att ambassadörsmodellen ska lyckas, så idéerna måste presenteras för dem för att säkerställa deras deltagande och sammanfatta fördelarna. Fördelarna med en ambassadör blir väldigt tydliga genom en elevs egna ord...

“Mitt självförtroende växte när jag insåg att jag inte var rädd för att lära mig. När jag gick i skolan ansträngde jag mig aldrig, men nu förstår jag hur givande det är att lära sig. Jag har aldrig fått uppmärksamhet tidigare i livet, men när det började gå bra på proven och med mina föredrag fortsatte jag bara framåt.”

Och:

“Tidigare var jag väldigt rädd, men nu har jag fått självförtroende och är inte rädd längre.”

Deltagande ökar elevernas ambassadörsfärdigheter på ett tydligt och konkret sätt:

- Det skapar självförtroende.

- Det ökar färdigheterna i att muntligt presentera information i en liten eller stor grupp.
- Det möjliggör utvecklingen av färdigheter i att använda film- och ljudinspelningsutrustning och PowerPoint för att föra fram ett budskap.
- Ambassadörsmodellen utvecklar färdigheter i eftertänksamhet, kritiskt tänkande och självmedvetenhet.

Deltagande hjälper andra elever att engagera sig i de utbildningsprogram och utbildningsprocesser som marknadsförs.

Då elevambassadörerna går vidare genom utbildningssystemet och ut i arbetslivet kan de dra nytta av sina färdigheter. De kan använda sin ackreditering för att vidga sina karriärval och möjligheter.

1.3 Att undvika fallgropar

För att undvika fallgropar bör man ta hänsyn till vissa aspekter:

- En av de viktigaste aspekterna är att göra skyldigheter och ansvar tydliga för deltagarna och att tillhandahålla ett tydligt juridiskt avtal (se bilaga B). I det juridiska avtalet klargörs att organisationen har rätt att använda bilder och texter som eleven har tillverkat.
- Ambassadören bör vara rätt person för jobbet.
- Handledaren bör lära ambassadören om framställningstekniker och begränsningar och ge råd och feedback före och efter föredrag.
- Ambassadörens starka sidor ska uppmuntras.
- Det vore önskvärt med en föredragsförsäkring när ambassadörerna lämnar centret.
- Material om ambassadörer och deras föredrag i lokalpressen bör helst kontrolleras av författaren eller lärcentret.
- En handledare bör undervisa ambassadörerna om gränser och om vilken information som skulle bedömas olämplig att lämna ut.

1.4 Motivering för organisationer att använda ambassadörsmodellen

Att använda ambassadörer för att FRÄMJA organisationen och dess verksamhet har många konkreta och överskådliga fördelar.

Deltagande och motivation

Erfarenheten från många deltagande organisationer är att deltagandet ofta beror på att en potentiell elev hör talas om en kurs eller verksamhet vid organisationen från en tidigare elev. Även om denna process sker naturligt är det även användbart och viktigt att uppmärksamma den. Detta är av yttersta vikt

om vi vill uppmuntra elever som är svåra att nå och elever som är omotiverade.

Att utveckla överförbara färdigheter

Ambassadörsmodellen gör trots allt mer än att bara locka och motivera eleverna att fortsätta studera. I och med att modellen har utvecklats har det snabbt blivit tydligt att den även är ett användbart undervisningsverktyg i ett brett spektrum av olika färdigheter. Organisationer

Tre irländska ambassadörer (till vänster) med deltagarna vid det tredje projektmötet

har upptäckt sätt att använda modellen i redan existerande teststrukturer och ackrediteringsmodeller och skulle kunna mätas på ett specifikt och kvantifierbart sätt.

“Nyttan för den enskilde eleven är enorm när det gäller personlig utveckling. Det bidrar till att stärka självförtroende och självkänsla, vilket hjälper eleven att fullborda sig själv.”

Vägar mot lärande

Det kan vara väldigt nyttigt att använda individuella fallstudier för att utveckla en individuell väg eller plan för lärande för en elev (se bilaga C). Att delta i ambassadörsaktiviteter gör det möjligt för handledare att granska elevernas utveckling på ett öppet och positivt sätt och är ett utmärkt sätt att se till att potentiella elever lockas och motiveras att stanna kvar inom utbildningssystemet.

Att skapa marknadsföringsmaterial

Elevdeltagande i tillverkningen av affischer, broschyrer och andra material har varit väldigt givande för organisationerna eftersom eleverna har producerat material som har ett direkt tilltal till målgruppen och “talar samma språk”, till exempel:

“Vår vuxenutbildningsorganisation har också dragit fördel av det här projektet. Det har ökat våra kopplingar till det bredare samhället och höjt vår profil. Det gör det möjligt för oss att få kontakt med andra organisationer och att behålla värdefulla kontakter med tidigare elever.”

1.5 Att använda mentorer

Vi kan definiera en MENTOR som någon som vägleder eller ger råd. Organisationer har dragit nytta av att utbilda och uppmuntra elever att bli mentorer i det avseende att redan aktiva och etablerade elever vägleder och hjälper nya elever.

Den här typen av vägledning kan vara till hjälp för nya elever som får lära sig om kursen ur ett elevperspektiv. Nykomlingarna får kunskap och erfarenhet från etablerade elever och etablerade elever får en specifik möjlighet att fundera över sin egen utveckling. Det kan vara väldigt bemyndigande för båda elevgrupperna. Mentorerna kan även ge informell vägledning om kursval. De kan hjälpa till med studiekunskaper, organisationskunskaper och studiehjälpsaktiviteter. Mentorerna kan även spela en avgörande roll för att hjälpa elever som nyligen påbörjat en kurs att behålla motivationen och stanna kvar inom utbildningssystemet.

1.6 Sammanfattning

Genom konkreta erfarenheter från ett antal partnerorganisationer har vi följt utvecklingen av en modell för den lämpligaste metoden som har dragit nytta av elevambassadörer på alla nivåer i främjandet av lärandeaktiviteter och möjligheter.

Den viktigaste aspekten är att alla aktiviteter är elevledda. Dessa aktiviteter kan utvecklas utifrån individuella behov och förmågor. Detta är en orubblig princip inom vuxenutbildningsverksamheten. Ambassadörsmodellen är individuell, flexibel och elevledd och inte normativ. Med ambassadörsmodellen tas hänsyn till att en persons sociala kontext är djupt rotad, men genom uppmuntran kan förändringarna för de sociala aspekterna för ambassadörerna, deras familj, det lokala samhället och i slutändan hela samhället bli enorma.

Aktivitetserna bör inte användas på ett uppgiftsorienterat sätt, utan snarare som en överförbar modell som är lämplig för många olika elever och målgrupper. Dessa målgrupper sträcker sig från elever som är svåra att nå, personer som slutat skolan tidigt, utländska medborgare, gästarbetare och personer med behov av specialundervisning.

Engagemanget i aktiviteterna har gjort det möjligt för ambassadörerna att genomgå en viss nivå av transformationsutbildningar. På individuell nivå har det ökat deras färdigheter på ett konkret och överskådligt sätt.

Det har gjort det möjligt för organisationer att skapa och behålla kontakter med samhället i stort. Det är möjligt att införliva element från modellen på ett flexibelt sätt inom organisationer och på individuell elevnivå, vilket gör det till ett väldigt anpassningsbart verktyg med många fördelar. Dessa fördelar sträcker sig från den enskilde personens personliga utveckling till att man motiverar personen att stanna kvar i utbildning eller industri. Att lyckas få en person som nu har ny motivation att fortsätta studera kan i slutändan bara leda till högre produktionsnivåer och en förbättrad vinst för samhället i allmänhet.

2. REKRYTERING OCH URVAL AV AMBASSADÖRER

2.1 Urvalskriterier för ambassadörer

Det första steget mot att införa ambassadörsprogrammet för vuxenutbildning är att välja ut ambassadörer. Även om urvalskriterierna för ambassadörer varierar mellan olika länder beroende på lokala omständigheter kan man urskilja vanliga tendenser och kriterier.

De utvalda ambassadörerna bör vara personer som vill och kan delta i programmet. Både tidigare och aktiva elever kan väljas ut till ambassadör. Tidigare elever kan vara väldigt hjälpsamma och kan uppmuntra eftersatta vuxna att delta och aktiva elever att fortsätta studera genom att berätta om sina egna positiva erfarenheter. På ett liknande sätt kan aktiva elever som gläds åt de positiva förändringarna i livet tack vare att de har återvänt till skolan också lyckas locka och motivera andra att fortsätta. Elever som är aktiva inom alla delar av utbildningsmiljön (evenemang på skolan o.s.v.) är de som förväntas passa bäst som ambassadörer.

De utvalda eleverna bör ha vissa personliga egenskaper eller vara villiga att utveckla dessa egenskaper, så som:

- empati
- entusiasm
- självkänsla
- pålitlighet
- tillräckliga färdigheter i muntlig kommunikation
- vilja att lära sig
- integritet
- oberoende
- balanserad personlighet
- våga tala offentligt
- öppenhet
- vilja att bli ambassadör

I vissa fall kan elever som inte uppfyller alla krav ändå väljas ut. Till exempel kan elever med ganska enkla kommunikationskunskaper vara väldigt övertygande om de kan berätta om sina spännande livserfarenheter och påvisa positiva förändringar i sina liv.

Ambassadörer från Jonava Adult Education Centre (Litauen)

Även om vissa metoder för urvalet av ambassadörer är spontant och individuellt styrda är andra mer formella. Det är då en handledare/lärare väljer ut en ambassadör för en särskild uppgift, ett särskilt utbildningsmål eller ett särskilt resultat. En organisation eller en handledare kan välja ut en ambassadör av ett visst kön eller som har en speciell social eller kulturell bakgrund för ett specifikt syfte. Om ambassadörsaktiviteterna utgör en del av ackrediteringen eller certifieringen i en särskild studieplan blir urvalsprocessen allmän eller generell och är obligatorisk.

2.2 Rekrytering av ambassadörer

I den här avdelningen beskrivs erfarenheterna från rekryteringen av ambassadörer i fyra länder (Nederländerna, Irland, Sverige och Litauen).

Nederländerna

I Nederländerna kan utvalda ambassadörer delas in i tre undergrupper:

- ambassadörer för kurser i holländska (modersmål)
- ambassadörer för kurser i sociala färdigheter (ekonomisk planering och föräldraskap)
- ambassadörer för kurser i holländska (andraspråk)
- ambassadörer som mentorer

rekryteringen genomfördes av olika lärare fanns det inget enhetligt rekryteringsförfarande. Fokus låg dock på offentliga framträdanden och på att utveckla individuella kommunikationsfärdigheter. Man identifierade olika nyckelelement för framtida rekryteringar, som motivation, alltså vilja att jobba med personlig utveckling och dela med sig av (negativa) personliga erfarenheter och prata om skamkänslor. Man identifierade även egenskaper som empati och vältalighet som viktiga att utveckla.

Ambassadörerna för kurser i sociala färdigheter (ekonomisk planering och föräldraskap) valdes ut av läraren. Läraren presenterade den ambassadörsaktivitet, en radiointervju, som skulle genomföras. Eleverna tillfrågades under kursen om de ville bli ambassadörer.

Rekryteringsprocessen för ambassadörer för kurser i holländska (modersmål) genomfördes enligt följande. Kursen presenterades i alla holländska språkgrupper. En ambassadör och en ambassadörshandledare höll ett föredrag i tre holländska språkgrupper. Ett informationsmöte organiserades för sex intresserade elever. Ambassadörskursen började med tre elever. Eftersom

Detta urval var bra eftersom utbildningsnivån var relativt hög och eleverna endast behövde lite specialutbildning eller ingen alls.

Ambassadörer från den tredje gruppen är inriktade på att vägleda utländska medborgare i det holländska samhället och att delta i ”kompisprojektet” som är ett specialprojekt för att hjälpa kvinnor att acklimatisera sig. Läraren redogjorde för kompisprojektet och frågade eleverna om de ville delta.

Ambassadörer som fungerar som mentorer rekryterades på följande sätt. Först berättade projektledarna för ambassadörerna för kurser i holländska (modersmål) att de har skapat en mentorsutbildning. Ambassadörerna blev väldigt entusiastiska angående utbildningen. De var verkligen intresserade av att gå den utbildningen som ett nästa steg i sin utveckling som ambassadörer. Senare informerade lärarna för kurserna i holländska (modersmål) sina elever om utbildningen i mentorskap och uppmuntrade kompetenta elever att gå utbildningen. De lämnade även ut ett informationsblad om utbildningen.

Irland

I Irland kan man urskilja följande tre kategorier av ambassadörer:

- ambassadörer som lockar unga män
- ambassadörer som lockar vuxna att läsa och skriva
- ambassadörer som motiverar elever att fortsätta studera

Målet för den första gruppen ambassadörer är att locka unga män att utbilda sig. Med dessa ambassadörer använde man formella rekryteringsmetoder. Som en del av en kurs i kommunikation erbjöd man eleverna att välja mellan ett antal projekt. Ett av dem var att berätta sin egen historia. Fler än hälften av eleverna valde att göra det. När de presenterade sin historia för sina klasskamrater fick de poäng som ingår i en ackreditering på nationell nivå. En elev valde att berätta sin historia på en betygsutdelning där vänner, familj, inbjudna gäster och press närvarade. Eleven pratade sedan i radio under en nationell tillställning för vuxenutbildning.

En ambassadör som deltar i det andra programmet (att locka vuxna att läsa och skriva) är själv läs- och skrivlev. Hon utvecklade

Den irländska ambassadören Sharon

sina färdigheter och utbildades till frivillighandleddare, och nu lär hon en annan vuxen att läsa och skriva på tu man hand. Hennes förbättrade självförtroende ledde till att hon gick med i den nationella läs- och skrivkunnighetsorganisationen för vuxna som

elevrepresentant. Under den nationella läs- och skrivkunnighetsveckan för vuxna berättade hon sin historia i nationell radio och TV.

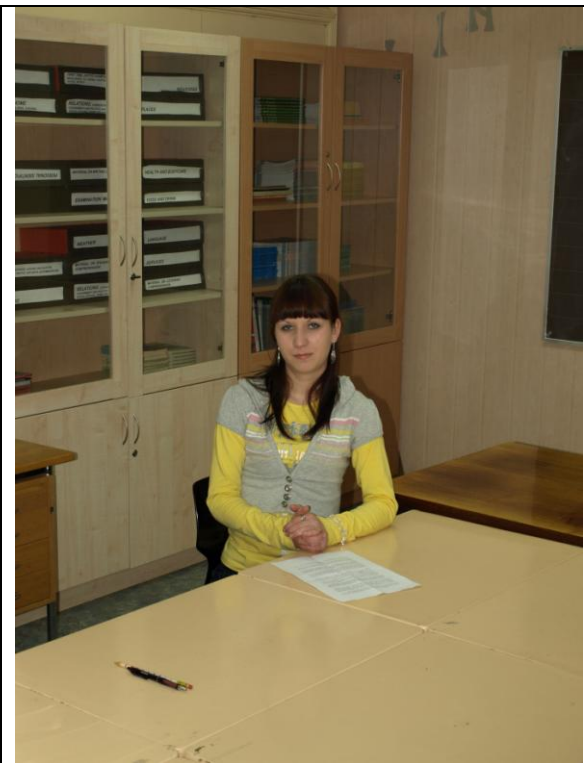
Den tredje gruppen ambassadörer (ambassadörer som motiverar elever att fortsätta studera) rekryterades för att förhindra att nya elever ska lämna en kurs efter några dagar på grund av dåligt självförtroende. Eleverna uppmuntrades att komma till klassen den första dagen och berätta om hur de hade upplevt sin första dag ett år tidigare. Man lade särskild vikt vid presentations- och mediefärdigheter.

Sverige

Lärare på CFL (Centrum för flexibelt lärande) träffades och diskuterade eventuella framtida ambassadörer. De skrev en lista med namn och kontaktade eleverna. Lärare och rektorer kontaktade de potentiella ambassadörerna och av 15 personer valde man ut åtta. De träffade gruppen och tillbringade sedan två dagar på ett konferenscenter där de förberedde intervjuer som filmades och redigerades. Man valde ut tre olika sätt att presentera livshistorier:

- en rak intervju där en projektledare intervjuar en ambassadör
- ett samtal eller en diskussion mellan ambassadörer
- att låta ambassadören fritt berätta sin historia

Innan detta fick ambassadörerna och projektledarna möjlighet att öva och diskutera vad

Lina – den först rekryterade litauiska ambassadören

man skulle säga framför kameran. Man skapade en avslappnad atmosfär och tack vare en bra balans mellan arbete och förströelse var det inte svårt att hålla gruppen i gång i två dagar.

Litauen

Målet för ambassadörsprogrammet i Litauen är att locka och motivera personer som saknar betyg från grundskolan. Både att locka personer och att motivera dem att fortsätta är viktigt för Jonavas centrum för vuxenutbildning. Särskild vikt läggs vid att motivera elever att fortsätta studera eftersom många elever fortfarande slutar skolan utan grundskolebetyg eller tvingas gå om ett år. Därför är det väldigt viktigt att man förbättrar deras motivation och hjälper dem att anpassa sig i skolan.

Man har rekryterat två sorters ambassadörer i Litauen:

- aktiva elever med goda resultat
- tidigare elever med goda resultat

Man informerade om ambassadörsprogrammet i flera olika vuxenutbildningar. Potentiella ambassadörer valdes ut av läraren och man ordnade individuella samtal. Eleverna intervjuades för att avgöra om de kunde passa som ambassadörer. De fick alltså berätta om sina liv för att man skulle få fram deras synsätt, studiemotivation och färdigheter. Man har upptäckt att det är bättre att prata individuellt med varje elev istället för att ta upp det i klassen. Då kan eleverna engagera sig mer i diskussionen eftersom de inte behöver skämmas för att ställa frågor.

Först och främst vände man sig till elever som aktivt deltar i skolans aktiviteter. Men vissa blyga elever som vanligtvis inte är aktiva i skolevenemang var ännu mer intresserade av ambassadörsprogrammet än de aktiva eleverna, så därför valdes de ut. Naturligtvis behöver de eleverna mer förberedelser och utbildning än den tidigare nämnda kategorin.

För att övertala elever att delta i ambassadörsprogrammet förklarade man fördelarna med att vara ambassadör. Bland fördelarna finns möjligheten att hjälpa andra människor, personlig utveckling, få färdigheter som kan vara nyttiga vid slutprov, erfarenheter som kan användas i elevens CV och ökade möjligheter till anställning i framtiden.

Tidigare elever med goda resultat kontaktade man personligen. Man förklarade syftet med ambassadörsprogrammet och bjöd in eleverna att dela med sig av sina historier.

2.3 Iakttagelser vid urval

Man kan använda sig av många olika metoder för att rekrytera ambassadörer, men varje metod bör utföras steg för steg. Vissa elever föredrar att tillfrågas enskilt och andra får självförtroende av att delta i gruppaktiviteter. Det kan vara väldigt givande med bidrag från en aktiv ambassadör då man startar rekryteringen av nya ambassadörer. Det är viktigt att locka till sig ambassadörer med olika livshistorier och bakgrunder.

2.4 Svårigheter vid rekryteringen

Många vuxna tycker att det är jobbigt att tala offentligt och det gäller särskilt vuxna som har slutat skolan tidigt. Det kan vara mycket svårare att beskriva en personlig erfarenhet än ett teoretiskt ämne. Vissa vuxna vill delta i programmet, men har inte tid eftersom de måste kombinera jobb och studier, ta hand om sina barn, o.s.v.

3. UTBILDNING AV AMBASSADÖRER OCH MENTORER

I det här kapitlet beskrivs olika sätt att utbilda ambassadörer:

- Utbildning av ambassadörer som i egenskap av elever informerar andra om sina livshistorier och vikten av att börja utbilda sig igen. Syftet med informationen är att locka fler elever till utbildningen. Den här utbildningen utvecklas i Irland och Litauen.
- Utbildning av ambassadörer som mentorer. Dessa elever vägleder nya elever för att de ska trivas i början av kursen och berättar sina egna historier. Syftet med mentorerna är att nya elever ska stanna kvar på kursen och inte hoppa av. Den här utbildningen utvecklas i Nederländerna.
- Utbildning i mediekunskap. Elevambassadörer lär sig att prata i radio. Denna utbildning utvecklas i Irland.
- Filmutbildning. Vissa ambassadörer har gått en filmutbildning. Syftet med utbildningen är att ambassadörerna kan berätta sin egen historia framför en kamera. Filmen eller dvd:n kan användas i informationssyfte. Denna utbildning utvecklas i Sverige.

Vill ni använda en av dessa metoder med era egna elever kan ni välja ut vissa delar av utbildningen/lektionerna. Övningarna är på olika nivåer, så ni kan välja en nivå som passar era elever. Alla ambassadörer behöver inte utföra alla uppgifter. Det beror på personen. Man kan även ändra ordningen på övningarna.

De bifogade utbildningsuppgifterna är exempel på hur eleverna kan tränas för sina sysslor

Ambassadörsutbildning (Litauen)

som ambassadörer eller mentorer. Förberedelser före varje föredrag och feedback efteråt är en väldigt viktig del av programmet. Särskilda metoder för utbildning av ambassadörer kommer från ambassadörerna själva eftersom de är väldigt delaktiga i sin egen utbildning. Man bör lägga vikt vid ambassadörens personlighet och personliga egenskaper.

3.1 Utbildning av ambassadörer

Lektion 1: Introduktion

Isbrytare (Man presenterar sig och skapar kontakt med en ny grupp elever)

Den första leken handlar om välkomnande av gruppen och kontaktskapande. Förklara att handledaren måste lära känna alla vid namn och att det är viktigt att de lär känna varandra bättre.

Den utrustning som behövs är bara en liten gummi- eller tygboll.

Handledaren presenterar sig själv med *“Jag heter Margaret och jag gillar mjölk”*, lämnar vidare till nästa elev som säger *“Hon heter Margaret och gillar mjölk. Jag heter Ian och jag gillar igloo”*. Nästa elever upprepar o.s.v.

När sedan alla har presenterat sig kastar handledaren ut bollen till vem som helst och säger vad den personen gillar. Den personen kastar bollen till någon annan och säger personens namn. Den här leken är en bra avslappningsövning och ger ofta upphov till många skratt.

M & M-leken

Utrustning: en skål med karameller i olika färger och en whiteboard eller ett blädderblock. Syfte: att låta eleverna uttrycka sina förhoppningar och rädslor på ett informellt och roligt sätt. Ställ skålen på bordet och be alla att ta några karameller (men de ska inte äta upp dem!). För varje färg finns en fråga:

Röd – Varför är du här?

Grön – Vad är du rädd för (utbildningsrelaterat)?

Gul – Vad har du för talanger?

Brun – Vilka förhoppningar har du för den här kursen?

Blå – Vad har du för slutligt mål?

Eleverna får svara på frågorna som hör till färgerna som de har valt i par.

Läraren introducerar syften och mål med ambassadörsverksamheten

Läraren introducerar syftena och målen med ambassadörsverksamheten. Det huvudsakliga syftet är att locka nya elever och att motivera aktiva elever att fortsätta. De huvudsakliga målen är:

- att betona fördelarna med att få ett grundläggande skolbetyg
- att bidra till att övervinna rädslor och stärka självförtroendet
- att öka motivationen
- att informera om utbildningar på skolan
- att skapa uppmärksamhet för positiva och glädjande aspekter av att studera här

Lärarens instruktion följs av en diskussion bland eleverna:

- Vilka andra problem kan man ta upp?
- Hur kan de lösas?

Lektion 2: Livshistorier

Motivationsbrevet

Syftet är att låta elever använda några skriftliga metoder för att undersöka folks inställning till utbildning och anledningar till att stanna kvar på en kurs. Utrustning som behövs: blädderblock och penna, papper och kuvert. Förklara brainstormingmetoden och skriv ner alla ord som eleverna kan komma på som har med UTBILDNING att göra på

bladderblocket. Be eleverna att skriva ett brev till sig själva om hur de känner när det gäller:

- Att börja studera igen.
- Vad de vill få ut av det.
- Hur de skulle känna sig om de hoppade av innan de har uppnått sitt mål.

Eleverna lägger brevet i ett kuvert utan att försluta det

och adresserar det till sig själva.Handledaren samlar in breven och frågar sedan eleverna vad han eller hon ska göra med breven. Alternativ:

- Att öppna dem och gå igenom dem vid en specifik tidpunkt, t.ex. slutet av terminen
- Att posta brevet om närvaron sjunker eller om en elev har hoppat av
- Att behålla brevet till slutet av kursen

Eleverna får sedan diskutera för- och nackdelar med ovanstående.

Elever i arbete (Sverige)

Skriva en berättelse med hjälp av ett frågeformulär eller stolpar

Eleverna skriver en uppsats genom att använda ett frågeformulär eller stolpar.

Frågeformuläret:

1. Presentera dig själv.
2. Var har du studerat innan du kom till vår vuxenutbildning? Hur upplevde du det i den skolan? Varför valde du att studera hos oss? Hur fick du höra talas om vår skola?
3. Vilka var dina första intryck av vår skola? Vilka förväntningar och rädslor hade du innan du kom hit för att studera, och slog de in?
4. Vad kan du berätta om studiekurserna på vår skola?
5. Vilka positiva och glädjande aspekter av att studera hos oss kan du nämna?
6. Hur kommer de här studierna att förändra (eller hur har de redan förändrat) ditt liv som du ser det? Vilka är fördelarna med att få ett betyg från skolan som du ser det?
7. Vilka råd kan du ge eventuella nya och redan aktiva elever hos oss (hjälpa dem att övervinna sina rädslor, stärka självförtroendet eller öka motivationen, betona vikten av utbildningen för en människa)?

Stolpar:

1. Jag heter... Tack för att ni har bjudit in mig.
2. Jag är ambassadör: Jag berättar för andra människor om hur det är att ha svårt att läsa och skriva. Jag vet hur det är genom egna erfarenheter.
3. Det som jag ville förbättra var...
4. Jag hade svårigheter med... Jag ställdes särskilt inför det problemet när jag var tvungen att...

5. Det fick mig att känna mig...
6. Jag är definitivt inte ensam. I Nederländerna finns det 1,5 miljoner personer som har läs- och skrivsvårigheter i vardagen.
7. Ögonblicket då jag bestämde mig att göra något åt det var när jag...
8. Jag hörde talas om att det finns särskilda kurser för vuxna med läs- och skrivsvårigheter. Det fick jag höra från...
9. Nu går jag en läs- och skrivkurs i...
10. Kursen är...
11. Nu är jag bättre rustad att...
12. Det här har fått mig att känna mig...
13. Det var mitt föredrag. Tack än en gång. Har ni några frågor?

Biografiskt och informativt skrivande

Biografiskt och informativt skrivande omfattar följande steg:

- Förklara vilka ämnen som ska finnas med: elevens väg tillbaka till utbildning, de första intrycken av skolan, positiva förändringar i en elevs liv, information om skolan, positiva aspekter av att studera på vårt centrum, råd till nya eller redan aktiva elever
- Förklara de huvudsakliga delarna när man skriver en uppsats. En uppsats bör bestå av inledning, huvuddel och sammanfattning, tankarna bör delas in i stycken, det är önskvärt att man skriver om personliga detaljer och beskriver känslor, o.s.v.
- Öka medvetenheten om målgrupp: läsare – andra redan aktiva eller potentiella elever som behöver uppmuntran, råd och stöd
- Sammanställa anteckningar
- Planera uppsatsen
- Skriva uppsatsen
- Kommentarer om uppsatsen från läraren och/eller från kamrater
- Förbättra uppsatsen

Lektion 3: Färdigheter i att lyssna

Intervjuteknik

En ambassadör intervjuas av läraren och/eller av andra ambassadörer – brainstorming.

Syftet med aktiviteten är:

- Att uppmuntra ambassadören att fundera på sin väg tillbaka till skolan
- Att dela med sig av positiva erfarenheter från skolan
- Att diskutera vikten av utbildning i en människas liv

Man kan ställa dessa och liknande frågor:

- Varför valde du att studera på vår skola?
- Vad var du rädd för innan du kom hit för att studera och slog det in?
- Hur kommer de här studierna att förändra (eller hur har de redan förändrat) ditt liv som du ser det?

Färdigheter i att lyssna

Be eleverna att parvis berätta sin historia. Lyssnaren berättar sedan vad han/hon har hört för resten av klassen. Det gör att eleven får distans till sin historia och visar eller avslöjar elevens färdigheter i muntligt berättande. Efter att eleven har hört sin historia återberättas

kan handledaren fråga eleven vad han eller hon skulle ändra på om det fick göra om det. Eleverna får sedan säga vilka råd de skulle ge till en ny elev eller till någon som funderar på att börja studera igen.

Lektion 4: Hur man preciserar ett budskap

Budskap

Bestäm först vad BUDSKAPET är och diskutera sedan:

- Hur man brainstormar idéer
- Hur man skriver anteckningar/viktiga punkter
- Hur man strukturerar ett budskap
- Hur man hanterar känslor
- Avslappningstekniker

Titta på en reklamfilm på TV. Avgör vad budskapet är och vad du känner inför det. Var uppmärksam på färger, musik och andra saker som används.

Skrivet tal

Eleverna övar på en monolog utifrån en text som de har skrivit. Detta omfattar:

- Att göra kortfattade anteckningar – att skriva ner de viktigaste punkterna
- Att memorera texten i uppsatsen
- Att förbereda visuella hjälpmedel (till exempel foton från skolevenemang där en elevambassadör har deltagit)
- Att förbereda stenciler (inte obligatoriskt)
- Att öva på en monolog som bygger på den skrivna texten, men att inte återberätta den ordagrant, utan hålla sig till huvudpunkterna och improvisera
- Att få feedback från läraren och/eller andra elever – råd om hur man förbättrar talet
- Att ändra talet utifrån den feedback man får

Lektion 5: Färdigheter i muntligt framförande

Introduktion av krav

Krav som har med talarens röst att göra:

- volym (att tala högt)
- hastighet (att inte tala för fort eller för långsamt)
- variation (att undvika monotoni)
- artikulation (att tala tydligt)

Krav som har med talarens kroppsspråk att göra:

- ett avvägt ansiktsuttryck
- hållning, gester, rörelser
- att ha ögonkontakt och le så ofta som möjligt

Eleverna uppmanas:

- att tala övertygande
- att låta självsäkra
- att tala i samtalston, som om man pratar med vänner
- att ge åhörarna energi och vara entusiastisk kring ämnet
- att söka användbara tips i litteratur och på Internet

- att tillsammans se en pratshow på TV och vara uppmärksam på hur talarna använder röst and kroppsspråk

Övervinna rädslan för att tala inför publik

Avgör vilken erfarenhet eleverna har av att tala inför publik och hur de känner inför det. Gör dem medvetna om att många upplever obehag när man ska tala inför publik och att man kan övervinna rädslan (genom att lyssna på andra elever, läsa berättelser o.s.v.). Uppmuntra eleverna att söka efter tips på hur man kan övervinna rädslan för att tala inför publik på Internet och i litteratur. Ge rekommendationer, som:

- att förbereda sig ordentligt
- att fokusera på information som man vill dela med sig av
- att göra avslappningsövningar, som djupandning
- att söka upp ett vänligt ansikte i publiken

Lär dem att tänka positivt på att tala inför publik (att ersätta negativa tankar om ett eventuellt misslyckande med positiva tankar om att lyckas).

Interagera med publiken

Följande aktiviteter kan genomföras:

- Undervisning i att tala med publiken, lyssna på deras frågor, svara på deras reaktioner (svara på oväntade frågor från läraren eller andra elever, jobba i par – rollspel)
- Öva på att göra föredraget kortare och längre (avgör vad som kan utelämnas om en elevambassadör har ont om tid och vad som kan läggas till om han får extra tid)
- Lära sig att anpassa budskapet till olika åhörare (uppmuntrar eleverna att tänka på publiken och deras bakgrundkunskap och öva på att analysera förändringar som de skulle göra med olika åhörare)

Den litauiska ambassadören Marija berättar om sitt liv för en grupp kamrater

3.2 Utbildning av mentorer

Lektion 1: Bakgrundskunskap

Lära känna varandra

Uppgift: Rita av konturerna på din hand på ett papper och skriv:

- Vid toppen av lillfingret: ditt namn
- Vid ringfingret: ditt civilstånd
- Vid långfingret: barn – ja eller nej
- Vid pekfingret: din adress
- Vid tummen: dina intressen

Efter det letar du upp någon med ungefär likadan hand som du. Berätta för varandra om det ni har skrivit ner.

Förklaring av en mentors uppgifter och innehållet i utbildningen

Läraren förklarar vad utbildningen innehåller. Anteckna själv: “Är den här uppgiften enkel och i så fall varför?” “Är den här uppgiften svår och i så fall varför?” Byt anteckningar och uppmuntra varandra.

Praktiska överenskommelser

Man kommer överens om praktiska detaljer som dagar, tider, stödpersoner, läxor, ledigheter o.s.v.

Lektion 2: Handledda och lyssna

Lyssna

Skriv ner namnen på de personer som du tänker på när du hör följande frågor.

- Känner eller har du känt några personer som du gillar/har gillat att lyssna på?
- Känner du några personer som lyssnar på ett sätt som gör det lätt för dig att tala fritt, att tala om dina problem eller saker som du inte är helt säker på när det gäller dig själv?
- Har du några exempel på samtal där deltagarna vet hur man hittar rätt samtalston?

Diskussion i grupper om tre personer. Turas om att berätta för varandra om en av personerna på din lista. Förklara varför de personerna är bra på att lyssna. Sammanställ sedan de egenskaper som en bra lyssnare bör ha och skriv dem på tavlan.

Verbalt eller icke-verbalt

Vad är verbalt eller icke-verbalt? Gör en sammanställning i två kolumner på svarta tavlan tillsammans. Diskutera inom hela gruppen: Hur kan man se om någon är intresserad av vad du berättar? Skriv ner tipsen på tavlan. Sätt er parvis mittemot varandra så att era knän nästan nuddar varandra. Bestäm vem som är A och vem som är B. B börjar (övertalningseffekt). Berätta för A om de saker som är viktiga i ditt liv, vilka mål du vill uppnå och vad du drömmer om. Berätta det med inlevelse, eftersom det är dina drömmar. Försök att övertyga lyssnaren.

1. A lyssnar noga. Allt B säger är jättebra.
2. A är inte särskilt intresserad och tycker att B pratar en massa strunt.
3. A ignorerar tydligt B, tittar bort och börjar tydligt syssla med något annat.

Byt sedan roller: A talar och B lyssnar.

1. B ignorerar A.
2. B är inte på humör för att lyssna när A pratar strunt.
3. B visar tydligt sitt intresse: det som A säger är jättebra.

En irländsk ambassadör håller ett föredrag

Diskutera efteråt: Fanns det någon situation som du ogillade? Vilken situation var det? Varför då? Hur kändes det? Vilket kroppsspråk lade du märke till?

Dela med sig av sina känslor kring sina erfarenheter i skolan

Diskutera teman och innebörder i en dikt som den som följer här. Bestäm tydliga gränser när det gäller att dela med sig av privata berättelser. Bekräfta att det finns starkt negativa känslor kring skolupplevelser och att det är förståeligt att man känner så – låt eleverna uttrycka förhoppningar om ett annat resultat.

“Jag kan inte tänka... Jag borde inte få leva”

Man minns pryglen smälla över handen

Hon hade stavat sakrament fel. Bara sju år

Inför nattvarden. En annan är lugn i anden

Beskriver förnedringen i detalj, fyrtio år senare, ilskan

Fick bära underbyxor på huvudet en dag utan slut

Bara för att ha kissat på sig. En annan var visst omtöcknad

I skolan larmades det och basunerades ut

Att hon var dum och utblåst. ”Jag kan inte tänka. Jag borde inte få leva.”

Sent i november, det är mörkt

Kalla rum när julen nalkas och alla är trötta

Med halsduk och rock skrider vi till arbete om kvällen

För att laga det trasiga inuti. Här kan vi stötta

Varandra, jobba hårt och plantera

Ord på de tomma fälten. Nu gör vi revolt

Som pionjärer på denna märkliga åker.

Och över den nya jorden en fana vajar stolt.

Paula Meehan

Lektion 3:Handledning, öppna och slutna frågor

Öppna och slutna frågor

Ställ öppna och slutna frågor.

Förklara skillnaden mellan öppna och slutna frågor.

Min hemlighet

Läraren tankar på en speciell "hemlighet". Eleverna i gruppen försöker gissa vilken hemlighet det är genom att ställa öppna frågor.

- De får ställa 20 frågor.
- De får tio minuter på sig att komma på svaret.
- Man får bara ställa tre slutna frågor.

Efteråt delas gruppen in i mindre grupper om fyra personer. I varje grupp får en elev tänka på en ny hemlighet (verklig eller påhittad, men realistisk och inte för invecklad) och så leker de leken igen. Diskutera efteråt: Hur är det att tänka ut öppna frågor?

Konversation

Tänk ut ett antal öppna frågor som ni kan ställa för att lära känna varandra bättre. Skriv ner dem. Dela in i grupper om tre och jobba med frågorna i fem minuter: A ställer frågorna, B svarar på dem och C är observatör. Hur kändes det att göra det här?

Lektion 4: Feedback

Ge och få komplimanger

Vad är du bra på? Berätta lite om vad du är bra på. Får du komplimanger för vissa saker som du gör? För vad?

Övning: På bordet ligger kort med olika egenskaper skrivna på dem. Välj ett kort till en av de andra eleverna. Ge honom kortet och berätta för honom varför du valde just det kortet till honom. Vad har du lagt märke till hos den personen? Diskutera: Hur känns det att ge eller få en komplimang? Varför är det svårt att få en komplimang?

En komplimang till den första person du ser

När du reser dig upp i den här övningen ger du den första personen du träffar en komplimang. Se till att det verkligen är en komplimang. Säg inget enkelt som "Du är fin i håret" utan säg vad du verkligen uppskattar eller gillar med personen. Diskutera: Hur reagerade personen? Hur tyckte du själv att det kändes?

Ta emot komplimanger

Eleverna delas in i grupper om tre: A, B och C. A ger B en komplimang. C iakttar B, hans kroppsråk och hur han reagerar på komplimangen. Ge varandra en "topp" (en komplimang) och ett "tips" (något att tänka på).

Lektion 5: Att förbereda och genomföra ett telefonsamtal

Formella och informella telefonsamtal

Vad är ett formellt samtal? Vilka regler finns det? Är ett telefonsamtal enklare eller svårare än ett vanligt samtal för dig? Varför är det så? Vad kan man göra föra att underlätta det?

Skriva ett telefonsamtalsmanus

Tänk på vad du vill berätta om varför du ringer. Tänk på vad du vill berätta om dig själv. Tänk på vilka frågor du vill ställa till en ny elev. Bestäm tid för ett möte i skolan. Är det ett formellt eller informellt samtal? Vad bör man tänka på? Öva med en kamrat. Ge varandra feedback. Vad gick bra (toppar)? Vilka saker bör han försöka förbättra (tips)?

Lektion 6: Att föra anteckningar

Identifiera huvudsakligt innehåll och detaljer

Läs en berättelse. Välj sedan den mening som passar berättelsen bäst.

Huvudsakligt innehåll

Välj en text. Skriv ner det viktigaste innehållet i texten. Använd frågeord för att göra detta (vad, vem, var, när och varför).

Anteckna under en intervju

Titta på en intervju. Anteckna medan du lyssnar på intervjun. Jämför med dina kamrater och se om du hittade alla svar.

Lektion 7: Ge instruktioner och samarbeta

Tala tydligt

Läraren berättar en historia fort och säger många saker på en gång utan att kontrollera om hon har gjort sig förstådd.

Diskutera: Hur kändes det? Förstod du uppgiften? Varför? Vad är viktigt när du får något förklarat för dig?

Förklara något

Två elever: A och B. A är någon som har gjort ett visst jobb. B är någon som knappt vet något alls om det här jobbet. A och B sitter framför gruppen och de andra eleverna iakttar dem. På ungefär tio

En elev hjälper en annan elev (Nederländerna)

minuter förklarar A för B vad hans jobb exakt gick ut på. B ställer frågor, lyssnar och kontrollerar om han har förstått A fullt ut. Efter tio minuter kontrollerar B igen om han har förstått A fullt ut genom att sammanfatta det huvudsakliga innehållet i det A berättade på en minut. Då sammanfattar B alltså A:s berättelse. De andra eleverna koncentrerar sig på följande punkter:

- Ställde B några frågor?
- Lyssnade B aktivt?
- Kontrollerade B om han hade förstått A fullt ut?

Övningen följs av en diskussion.

Ge instruktioner

Vad skulle du berätta för någon om sättet som ni arbetar på under era lektioner? Arbeta i par. Försök att ge tydliga och kortfattade instruktioner i korta steg. Låt de andra höra hur du skulle göra. Förklara för varandra hur man startar ett visst program på datorn. Berätta förenklat för någon hur man använder en dator. Kom ihåg att tala långsamt, inte säga för mycket på en gång och kontrollera om du har gjort dig förstådd. Gå sedan igenom: Hur lyckades du? Vilka saker borde du tänka lite extra på?

Samarbete

Vad är viktigt när man samarbetar? Min egen topp fem-lista. Poängsätt påståendena som följer. Ge tio poäng till det som stämmer bäst in på dig. Det näst bästa får nio poäng och nästa får åtta poäng. Tänk på att det handlar om hur du verkligen gör dessa saker i skolan.

1. Jag följer reglerna.
2. Jag jobbar på.
3. Om något stör mig säger jag till om det.
4. Jag skvallrar nästan aldrig om mina klasskamrater.
5. Jag är öppen för att ta kritik.
6. Jag visar hänsyn för andra.
7. Jag bidrar med nya förslag.
8. Jag försöker att hjälpa andra.
9. Jag ger mina klasskamrater komplimanger.
10. Jag ger inga löften som jag inte kan hålla.

Förklara för din kamrat varför du sätter många poäng på vissa påståenden och färre på andra. Förklara genom att ge exempel på hur du samarbetar med andra i skolan. Skriv ner tre saker som du behöver träna på när det gäller att samarbeta med dina klasskamrater i skolan.

Lektion 8: Lära sig att lära sig och att organisera

Ett tändstickspussel

Lägg 24 tändstickor i en figur med nio fyrkanter. Ta bort åtta tändstickor för att skapa endast två fyrkanter. Om du kan lösningen kan du försöka ge ledtrådar genom att ställa frågor eller ge tips, men utan att avslöja lösningen. Gå sedan igenom: Vad lärde du dig av det här?

Lära sig att lära sig

Vad tänker du på när du hör ordet "lärande"? Uppgift: Tänk på något som du har lärt dig för inte så länge sedan. Till exempel att köra bil, att använda mobiltelefon, ett nytt recept, ett nytt språk eller en ny uppgift på jobbet. Vilka steg måste man gå igenom? Skriv ner de stegen i en lista. Gå sedan igenom: Vad har varit användbart för dig?

Göra läxor

Diskutera: När gör du läxorna? Vilken tid? Var gör du läxorna? Hur gör du läxorna? Vilken metod använder du för att göra läxorna? Var och hur antecknar du läxorna? Hur gör du det lättare för dig själv att klara av läxorna? Har du några tips när det gäller läxor?

Organisera undervisningsmaterial

Diskutera: Vilka undervisningsmaterial skulle du vilja behålla? Varför vill du behålla just dem? Hur organiserar du dina undervisningsmaterial? Vilket system har du? Vad är viktigt för att undervisa någon annan?

Utvärdering

Vad tycker du om den här utbildningen? Var den till nytta för dig? Hur? Vad tycker du om undervisningsmaterialet? Vet du nu hur du ska hjälpa någon annan? Har du några tips?

3.3 Medieutbildning

Lektion 1: Talet

Berömda tal

Be en grupp elever söka fram berömda tal – t.ex. av Martin Luther King, Nelson Mandela, Barack Obama o.s.v. Analysera och definiera på vilket sätt de är effektiva och övertygande. Visa filmer med politiker för att visa kroppsspråket. Be eleverna att hålla en del av det tal som de har letat fram. Spela in dem på film (när de känner att de trivs i en mindre grupp) för att de ska vänja sig vid att filmas och för att kunna gå igenom deras färdigheter.

Konferens för arbetslösa ungdomar där två av CFL:s ambassadörer deltog (Sverige)

Talet

Med kunskaper från tidigare kurser skapar eleverna ett eget tal eller föredrag om sina egna erfarenheter som de sedan håller i den mindre gruppen där det filmas (det förbereder dem för att kunna tala inför en större grupp). Efter den övningen kan man arbeta vidare med:

- Seminarier i radio- och medieträning
- Att tala med nya elever
- Ett offentligt föredrag eller en betygsutdelning

Lektion 2: Radiointervju

Budskapet

Som förberedelse för intervjun arbetade handledaren enskilt med eleverna. Man beslutade att man vill lägga fram ett tydligt budskap.

Informationen

Det var även väldigt viktigt att man informerade om vad som fanns tillgängligt när det gäller vuxenutbildning och *hur* man ansöker till den. Telefonnummer fick därför tydligt lämnas ut flera gånger, både under intervjun och i slutet av den.

Steg

Efter att ha kommit överens om vilket budskap vi ville få fram kontaktade vi radiostationerna och gjorde detta klart. Då var intervjuaren medveten om vårt syfte. Eleverna förberedde sig genom att skriva en lista med fem viktiga punkter som de ville ta upp. De tränade vid en övningsintervju och använde viktiga fraser eller punkter, men utan fuskklappar eftersom vi kände att det kunde ge ett uppstylat samtal. Eleverna skrev även ner telefonnummer och kontaktuppgifter som de kunde nämna.

Hur man framför information

En av de viktigaste punkterna är att telefonnumret för kontakt delas ut. För att undvika att den här informationen försvinner i slutet av sändningen uppmanades eleverna att nämna telefonnumret i början av intervjun och använda fraser som "om ni har penna och papper till hands" och "jag återkommer till numret senare också". När man meddelade numret nämndes även ett namn för att göra det enklare att komma ihåg. Radiostationen ombads lägga ut kontaktuppgifterna på deras webbsida. Det är bra att be dem att lämna ut numret till personer som hör av sig. Ambassadören genomför sin radiointervju i lokalradion med stöd av sin handledare.

Övervakning av resultatet

Vi tyckte att det var viktigt att hålla koll på vilken effekt radiosändningarna hade, så vi kontaktade radiostationen efter någon dag för att höra om allmänheten hade hört av sig. Vi anser att det vore givande att under pågående och i framtida ambassadörsverksamhet fortsätta att stärka kontakten med lokala medier genom att kontakta dem regelbundet angående ambassadörsverksamheten. Resultatet för eleverna var att det stärkte deras självförtroende och förbättrade deras kommunikationsegenskaper på ett personligt plan samtidigt som det gav dem känslan av att de kunde hjälpa eventuella nya elever.

3.4 Filmövning

Övningen gick ut på att filma ambassadörerna när de berättade om sina liv. Filmerna är tänkta att inspirera andra vuxna att börja studera. Ett annat syfte med övningen är att ambassadörerna får framträda inför publik.

Två svenska ambassadörer berättar om sina liv för arbetslösa ungdomar

Lektion 1: Leta sätt att presentera berättelsen om sitt liv

Syftet med den här lektionen är att bestämma hur ambassadörernas olika livshistorier ska presenteras, med fokus på deras utbildning som vuxna. De olika grupperna får själva skapa sitt sätt att presentera sina olika berättelser. Ett sätt är att låta ambassadörerna skriva ner sin livslinje, med fokus på vuxenutbildning. Livslinjerna fungerar sedan som språngbräda och grund för eventuella efterföljande diskussioner. De olika gruppernas berättelser kommer antagligen att ha lite olika emfas, men fokus ligger på hur och varför de bestämde sig för att börja studera som vuxna och vart detta har fört dem både yrkesmässigt och privat. Ledande teman i grupperna var deras erfarenheter under utbildningen, motivation och behovet av att skapa mening.

Lektion 2: Filma berättelserna

Varje berättelse tar 20-45 minuter att filma. Det går till enligt följande:

- En rak intervju där en projektledare intervjuar en ambassadör
- Ett samtal eller diskussion mellan två ambassadörer
- Ambassadören får fritt berätta sin historia

Innan detta sker får ambassadörerna och lärarna tillfälle att öva och diskutera vad de ska säga inför kamera.

Lektion 3: Möjlighet till avslutande intervjuer och omtagningar

Syftena med filmerna är:

- Att man ska kunna identifiera sig med ambassadören på filmen
- Att dela med sig av sina erfarenheter av vuxenutbildning
- Att vara personlig, men inte privat

4. AMBASSADÖRERNAS OCH MENTORERNAS VERKSAMHET

4.1 Inledande ambassadörsverksamhet (ingen handledning behövs)

Efter urvalet och utbildningen av ambassadörerna är de redo att gradvis medverka i verksamheterna inom den skola för vuxenutbildning som de tillhör. Till en början kan de följa med och observera redan verksamma ambassadörer för att lära sig mer om vad som förväntas av dem som nya ambassadörer. De kan även träffa ambassadörer från andra skolor och genom att jämföra sin skola med andra kan de lära sig av varandra. Som ny ambassadör för vuxenutbildning kan man även samarbeta genom att skapa särskilda möjligheter för lärande, som platser för lättläst litteratur. De här tre aktiviteterna kräver bara lite eller ingen handledning alls. Så kan de första sysslorna se ut för en ny ambassadör.

Alla aktiviteter kan användas på ett flexibelt sätt efter elevernas egna behov. Utbildningen av ambassadörerna kan variera beroende på de olika lärcentrens inriktning, traditioner och behov, vilket framgår av kapitel tre i handboken.

4.2 Tillverkning av en ambassadörsfilm

För vissa ambassadörer är det väldigt svårt att tala inför andra. Då kan man använda en dvd med deras berättelser istället för att de talar inför publik.

I Sverige använder man en dvd för att locka nya elever med särskilda behov. En av eleverna på Centrum för flexibelt lärande, CFL, Anna Berglund, ombads delta i projektet eftersom hon får sin utbildning på ett otraditionellt och icke-normativt sätt. Specialundervisningen på CFL har skapats på ett sätt som har visat sig passa Anna väldigt bra. Hon har gjort stora framsteg och vill dela med sig av sina positiva erfarenheter till andra elever som behöver specialundervisning. CFL:s syn på flexibelt

Den svenska ambassadören Anna

lärande passar perfekt in i det bredare ramverket för regler, och tack vare inriktningen på flexibel utbildning på CFL har vi skapat en undervisningsmetod som passar personer som behöver specialundervisning. Under fyra år gick Anna ett specialprogram, och hon har dokumenterat sina framgångar i skolan genom att vara med i en film. Tillsammans med sin lärare, Ingalill Stefansson, som även är forskare vid Karlstad Universitet, har Anna skrivit

manus till filmen.

Först bestämde de sig för vad filmen skulle innehålla:

- Vilka som skulle vara med
- Vilken miljö som skulle vara lämplig
- Om Anna skulle bli intervjuad eller själv berätta sin historia
- Vilken rekvisita som behövdes
- Anna är intresserad av många – kunde det användas i filmen?

För att skapa en trevlig och trygg miljö bestämdes det att Annas mamma skulle vara med och ställa frågor till Anna i filmen och att rektorn för vuxenutbildningen vid CFL skulle sköta filmandet. Han känner Anna och vet hur Anna studerar tillsammans med sin lärare. Efter förberedelser i klassrummet bestämde man sig för att börja filma, och efter en andra omgång skickades materialet till en professionell filmproducent.

4.3 Verksamhet som kräver handledning

Utvecklingen av ambassadörernas färdigheter inleds genom enskilda diskussioner där ambassadörerna berättar sin historia för handledare och kamrater. De pratar med andra mindre grupper inom den egna organisationen. Under den här fasen ligger fokus för utbildningen på att planera svar på förväntade frågor, och eleverna förbereder även några anteckningar för att skapa en profil för sin livshistoria.

Nästa steg i ambassadörernas utveckling kan vara att börja hålla föredrag. Ambassadörerna berättar sin historia för en större grupp utanför organisationen, till exempel organisationer och personer som hänvisar människor till utbildning, som rådgivare och socialtjänst eller tidigare arbetsgivare och skolor som ambassadörerna har en koppling till. Eleverna kan också berätta sin historia vid examensevenemang.

Ambassadörerna övar på att planera och organisera olika sorters evenemang. Det är viktigt att ambassadörerna känner sig trygga med föredragets form och innehåll. De kan hålla föredragen på andra skolor och arbetsplatser och hos socialvårdsorganisationer och volontärorganisationer o.s.v.

Att man blir intervjuad i media händer inte så ofta, men det är ett väldigt bra sätt att marknadsföra sig. Litauiska ambassadörer fick möjligheten att berätta om sina liv och sin utbildning i tidningar, och irländska och holländska ambassadörer gjorde intervjuer i radio och TV. Då utforskas de olika färdigheter som krävs för olika intervjuformat. Eleverna förbereder sina tal innan de spelas in och de skriver ner sina repliker i förväg för att det ska bli en bra inspelning.

En radiointervju (Irland)

Vid det här laget är utbildningen ganska avancerad. Elevernas förberedelser omfattar avslappnings- och andningsövningar. Ambassadörerna får lära sig att ta tid på sig innan de svarar på frågor och att planera sina svar. Det är också viktigt att kontrollera sitt kroppsspråk och sin röst.

När ambassadörerna har fått mer erfarenhet får de vara med och skriva marknadsföringsmaterial. Nu har ambassadörerna möjlighet att skapa och utveckla informationsblad, broschyrer och filmer. De planerar och undersöker resultaten och letar eller skapar bilder.

Ambassadörernas verksamhet kan variera i de olika deltagarländerna på grund av tidigare arbetssätt eller lokala behov. Under tiden som projektet har pågått har vi upptäckt nya områden med ett tydligt behov av ambassadörer. Idag fokuserar vi inte bara på arbetslösa eller socialt missgynnade personer, utan vi styr även ambassadörerna mot personer som behöver specialundervisning och personer från andra platser i världen som behöver vuxenutbildning.

4.4Handledning och vägledning för ambassadören före föredraget

Innan ambassadören håller sitt föredrag ska han förbereda historien han vill berätta för publiken. För att förbereda sig kan ambassadören använda ett frågeformulär eller stolpar. En del ambassadörer gillar att använda frågeformuläret och andra föredrar stolparna (se kapitel 3).

Handledning

Det är väldigt viktigt för ambassadören och läraren att hitta en lagom nivå när de kommer i kontakt med en annan grupp personer. Det betyder att ambassadören måste anpassa föredraget till åhörarna. Ambassadörerna måste ändra sin berättelse med hänsyn till publiken. Innehållet i föredraget ändras alltså för att passa publiken. Erfarenheten från projektet är också att det är nödvändigt att öva innan man håller föredraget. Vi har skapat ett formulär som är användbar för alla ambassadörer.

Förberedelseformulär för ambassadörernas föredrag

När man förbereder ett föredrag bör man tänka på följande saker:

- Bakgrundsinformation om organisationen där ambassadören håller sitt föredrag.

Vad och när?

Föredrag för... Datum... Adress...

Jag åker dit med... Telefonnummer...

- Vad behöver jag ha med mig?

Det här formuläret och min berättelse. Behöver jag någon annan information?

- Hur lång tid har jag på mig för föredraget?
- Målgrupp
- Antal personer närvarande
- Vad vill jag uppnå?
- Hur börjar föredraget?

Presentera mig själv, berätta om mina egna problem i skolan, hur det kändes

- Hur slutar föredraget?

Jag berättat vad min utbildning har betytt för mig. Hur jag känner mig nu.

- Vad behöver jag diskutera med min handledare på förhand?
- Vill jag använda mitt verkliga namn?
- Vilka detaljer i föredraget är viktigast?

Efter en aktivitet går ambassadören och handledaren igenom vad som gick bra och vad som kan bli bättre.

4.5 Ambassadören som mentor för nya ambassadörer

När en ambassadör når en punkt då han eller hon är säker och fylld av självförtroende kan man klara av att fungera som mentor för nya elever. Här nedan har vi listat några aktiviteter som en mentor kan genomföra.

Några ambassadörer på ROC Nijmegen (Nederländerna)

- Informera om: kursen, material, datorer, läxor, dagliga rutiner
- Prata med nya elever om:
 - hur de brukade uppleva det i skolan
 - hur det känns att gå i skolan igen
 - hur det är att vara ny i gruppen
 - vad de tycker hemma om att han eller hon har börjat skolan igen

Observera: Läraren är och förblir ansvarig och frågar mentorn (kvartalsvis) om hur det går och om han behöver något stöd.

Den här tabellen visar tanken med de aktiviteter som ambassadörerna kan genomföra:

AKTIVITETER SOM KRÄVER VISS HANDLEDNING			
INDIVIDUELLA/ ENSKILDA SAMTAL	HÅLLA FÖREDRAG	BLI INTERVJUAD I LOKAL ELLER NATIONELL MEDIA	TILLVERKA MARKNADSFÖRINGS- MATERIAL
<p>Ambassadörerna berättar sin historia för handledare och kamrater.</p> <p>De talar inför andra mindre grupper av elever på den egna skolan.</p>	<p>Ambassadörerna berättar sin historia för en större grupp utanför skolan, t.ex. organisationer och personer som hänvisar andra till utbildning, som rådgivare och socialtjänst. Eleverna berättar sin historia vid examensevenemang.</p>	<p>Man undersöker de färdigheter som krävs för att göra olika sorter av intervjuer.</p> <p>Intervju – skriftlig, inspelad, filmad.</p> <p>Förberett tal.</p>	<p>Ambassadörerna får tillverka och utveckla informationsblad, broschyrer och filmer.</p>
<p>Utbildningskrav:</p> <p>Skapa en profil för elevens livshistoria.</p> <p>Planera svar på förväntade frågor.</p> <p>Eleverna förbereder några anteckningar.</p>	<p>Utbildningskrav:</p> <p>Planera och organisera tillställningen.</p> <p>Hjälpa till med formen och innehållet i föredraget.</p>	<p>Elevens förberedelser:</p> <p>Avslappnings- och andningsövningar.</p> <p>Planera svar.</p> <p>Ta tid på sig med att svara på frågorna.</p> <p>Kroppsspråk och röstträning.</p> <p>Anpassa det huvudsakliga budskapet och viktiga punkter.</p>	<p>Planera och undersöka resultaten – söka och skapa bilder.</p> <p>Förbereda texten och formen i det textbaserade materialet.</p>

Bilagor

BILAGA A: Ackrediteringssystem

Ackrediteringssystem för ambassadörer vid Athlone VTOS (tregradiga intyg)

Steg 1-intyg

Eleverna deltar i de inledande lektionerna som förberedelse för ambassadörsprojektet. Eleverna förväntas kunna:

- lyssna effektivt
- kommunicera muntligt
- ta initiativ för sitt eget lärande
- vara medveten om de olika sorter av lyssnande och talande som krävs i olika sammanhang, t.ex. förståelse, tolkande, mottagande eller deltagande information
- uppvisa ett antal olika färdigheter när det gäller att lyssna och tala
- delta effektivt i gruppdiskussioner
- vara medveten om indikatorer som har med sammanhanget att göra, som ögonkontakt och ansiktsuttryck som tecken på uppmuntran
- hantera sina egna svar
- samarbeta och bidra effektivt i formella möten
- förbereda och hålla ett muntligt föredrag och svara på frågor

Steg 2-intyg

Eleverna ska uppvisa en förmåga att tala eller hålla föredrag inför en annan grupp på skolan. De ska kunna visa att de kan:

- förstå viktiga termer som används i kommunikationsteori, som sändare, mottagare, budskap, kod, kanal, kommunicera, brus, feedback och sammanhang
- utöva kommunikationstekniker som är relevanta för olika situationer i arbete och på fritid, som samtal, intervjuer, formella föredrag, ta emot och förmedla budskap och telefonsamtal
- uppvisa en medvetenhet om hur man kommunicerar icke-verbalt med hjälp av kroppsspråk genom gester och hållning
- vara medveten om vikten av det yttre, ögon- och kroppskontakt, ansiktsuttryck, närhet, förhållningssätt o.s.v.
- uppvisa en anpassad icke-verbal kommunikation i ett antal miljöer, bland annat enskilt, i grupp, formellt och informellt
- förbereda ett muntligt föredrag om sin egen utbildningsresa och framföra det för en grupp nya elever

Steg 3-intyg

Eleverna ska ha klarat av steg 1 och 2 och samlat på sig de flesta av de färdigheter som krävs för att hålla ett föredrag för en organisation utifrån, t.ex. att tala i lokal och nationell radio, hålla ett tal vid den årliga examensceremonin eller hålla ett föredrag för en grupp av t.ex. bidragstagare som söker information om utbildningen.

Eleverna ska kunna uppvisa ovanstående färdigheter och även se till att:

- diktionen är tydlig, med en välavvägd hastighet
- man fullt ut behärskar konsten att skapa ett tal
- man kan berätta historien om sig själv utan avslöja för mycket privat information men ändå förmedla ett övertygande, ärligt och kraftfullt budskap

- det finns bevis på noggrann förberedelse och övning
- det finns bevis på en tydlig struktur med vägvisare och kopplingar
- man visar en förmåga att kunna hålla intresset vid liv och att man etablerar en god relation till publiken genom att anpassa talet till tillfälle och miljö
- man har god andning och röstkontroll
- kroppsspråk, gester och hållning är perfekta
- man visar en förmåga att tydligt, uttömmande och sakligt svara på frågor

BILAGA B: Avtal

Förklaring av avtal angående användning av bilder

Undertecknad tillåter att en eller flera bilder föreställande honom eller henne kan användas i marknadsföringsmaterial för ROC Nijmegen. Bilderna har skapats på uppdrag av projektet Attract and Retain. Bilderna kan användas som informationsmaterial på webbsidor och i tidningar, handbok, broschyr och informationsblad.

Namn	
E-postadress	
Adress	
Stad	
Underskrift	
Datum	

Förklaring av avtal angående användning av filmmaterial

Undertecknad tillåter att filmmaterial föreställande honom eller henne får användas som marknadsföringsmaterial för ROC Nijmegen. Filmen har skapats på uppdrag av projektet Attract and Retain. Filmen kan läggas ut på webbsidor och kommer att användas som informationsmaterial.

Namn	
E-postadress	
Adress	
Stad	
Underskrift	
Datum	

BILAGA C: Fallstudier

Fallstudie 1

Katherine från Irland

Jag hade varit hemma med barnen i sexton år och sedan jobbat lite som städare i två år. Jag pratade med en god vän, Paula, och jag var lite nere. Det var inte så här mitt liv skulle bli. Jag var stolt och nöjd över jobbet jag hade gjort med mina barn, men kände att de gick vidare medan jag blev lämnad kvar.

Paula gick andra året på VTOS och hon var en av mina bästa barndomsvänner. Hon dök upp med en ansökningsblankett och stod och hängde över mig medan jag fyllde i den. Min make höll med henne helt och hållet och såg till att jag lämnade in blanketten.

Så började det alltså. Det handlade om att hitta modet, ta mig i kragen och göra något för mig själv. Det är vad det betyder för mig – mod. Jag visste att jag var tillräckligt intelligent, men det handlade om modet att verkligen göra det.

När jag var 19 jobbade jag på Elan i väntan på att bli sjuksköterska. Jag var nöjd med livet och blev gravid med mitt första barn. Barnet skulle inte förändra mitt liv. Jag fick mycket stöd från min mamma som sa att hon skulle hjälpa till med barnet så att jag kunde bli sjuksköterska.

Men när Sandra föddes diagnosticerades hon med ett medfött hjärtfel. I början fortsatte jag att arbeta och mamma tog hand om Sandra, men det var inte rättvist mot dem. Så vi fattade beslutet att det vore bäst om jag slutade jobba och tog hand om Sandra. Vi hade precis köpt hus, så jag hyrde ut till tre collegestudenter för att få hjälp med det ekonomiska. Sandra har genomgått tre stora hjärtoperationer sedan dess. Jag gjorde det rätta, det gav henne styrka och självförtroende att jag fanns där hemma. Vi var fast beslutna om att hon inte bara skulle bli en person med hjärtfel, för det var ju bara en liten del av hennes liv. Men jag var hennes klippa. Det skulle vara jobbigt om jag fortfarande behövde ge lika mycket, men nu är Sandra bara en del av mitt liv. Jag skulle ångra mig om jag inte hade det här.

På ett sätt var det jag som led på grund hennes åkomma. Det var jag som höll igång allting för de andra barnen, men det var jag som var offret. Men det här har gjort att jag åter är den person med ambitioner som jag var när jag var 19. Min familj är förvånade, men väldigt stolta över mig och att jag gör något för mig själv.

Nästa steg är att börja på AIT i september för att studera administration på den nivå tre. Jag är förväntansfull, men inte rädd och nervös.

Fallstudie 2

Bernie från Irland

Jag flyttade hemifrån vid femton års ålder för att jobba på en fabrik. Jag fick nöja mig med det, jag var gift och hade barn. Jag kände att jag saknade utbildning. Jag tyckte att det var jobbigt att prata i grupp. Jag var 30 år innan jag blev mogen, klokare och mer självsäker. Jag hade en väninna som var intelligent och som slösade bort sitt liv på fabriken. Jag brukade säga åt henne att gå vidare, och till slut gjorde hon det och flyttade till USA.

När jag blev arbetslös ville jag genast börja skolan igen. Först gick jag en datakurs i

Loughrea och läste kommunikation på nivå 3. När den tog slut var jag hemma igen tills Outreach computers kom till stadshuset, och jag gick en skrivmaskinskurs när jag slutat på fabriken.

Sedan uppmuntrade en väninna, Frances, mig att komma till VTOS. Hon sa "du kommer lätt att klara av det". Men jag oroade mig för att skriva prov. Skulle jag klara av dem? Hon sa att man inte behövde skriva proven om man inte ville, men att man ändå skulle lära sig något. Men hon sa att när jag väl var där skulle jag vilja skriva proven! (något om lyckade prov nu?)

När jag började på VTOS pratade de på andra året om att fortsätta på universitetet, på AIT. Att ha klarat av de första två åren var nog för mig och då tänkte jag inte ens på universitetet. Men nu vill jag fortsätta att lära mig saker. Jag stortrivdes varje ögonblick i skolan och tror att jag inte missade en enda dag. Jag måste fortsätta att utbilda mig eftersom jag har jobbat så hårt för att nå dit jag är nu.

Jag har alltid känt mig underlägsen min make. Han försörjde mig, trots att jag hade egna pengar. Jag ville vara självständig, få en bättre bildning och slippa känna att jag behövde hans hjälp. Förr överlät jag allt åt honom, men nu har jag tagit tillbaka allt det. Nu har jag självförtroendet att klara av det, och nu försöker jag mig på sådant jag inte gjorde förr.

Om det kom någon och ringde på dörren, som försäljare, sa jag inte ifrån tidigare fastän det störde mig. Nu säger jag ifrån – jag vet att jag har en åsikt och den är lika mycket värd som alla andras.

Fallstudie 3

Ite från Nederländerna

För sju år sedan kunde jag inte blunda för den nya utvecklingen längre. Tidigare hade jag kunnat få fram ett meddelande genom att bara gå fram till den kollega det berörde. Men så kom datorerna och jag förväntades skicka meddelanden med e-post. Då berättade jag för min chef att jag hade svårt att läsa och skriva.

Min chef hanterade det på ett bra sätt och hjälpte mig att få börja studera igen. Jag började min utbildning på ROC de Leigraaf, och fick senare bli ambassadör. Min lärare tyckte att jag var tillräckligt självständig för att berätta min historia. Mitt allra första framträdande var nationellt och ingick i programmet för "Lärandeveckan". Jag ombads vara med i en film där jag skulle berätta om mitt liv. För mig var det en fantastisk upplevelse att vara med i det här programmet, få se resultaten och se mig själv på film. Jag fick aldrig några negativa reaktioner från min omgivning efter TV-sändningen.

För ungefär fyra år sedan flyttade jag till Mook och fortsatte studera vid ROC Nijmegen. När min nya lärare fick veta att jag hade varit ambassadör för läs- och skrivkunnighet bad han mig vara det även för ROC Nijmegen. Jag tvekade inte en sekund. För mig är det jätte viktigt att nå andra människor och övertyga dem om att gå börja skolan igen. Jag vill berätta för dem att ingen kommer att skratta åt dem, att de inte har något att skämmas för och att de inte behöver vara rädda att andra ska tycka att de är dumma.

Utbildningen i läs- och skrivkunnighet har fått mina drömmar att slå igenom. Jag ville så gärna bli lastbilschaufför, men det verkade för svårt eftersom proven var svåra och man var tvungen att läsa så mycket. Men tack vare mina ansträngningar och min ihärdighet lyckades jag ta körkort för lastbil och efter det även ett tillstånd att köra farligt gods.

För ROC Nijmegen har jag informerat i en grundskola, i kommunen i Mill och i en kurs i läs- och skrivkunnighet. Jag gjorde även en intervju i lokalradion. Jag vill nå människor med liknande problem, men jag vill även diskutera frågan med företagsledare på mellannivå.

Jag känner till många som har problem med att läsa och skriva som inte går någon kurs. Det tycker jag är synd och jag skulle gärna vilja komma i kontakt med dem, särskilt lokalt. Att vara ambassadör har berikat mitt liv. Jag har fått bättre självförtroende och är inte rädd att berätta om mitt liv och att vara mig själv. Jag vågar visa upp mig själv precis som jag är.

Fallstudie 4

Rob från Nederländerna

Jag har nyligen blivit ambassadör. Jag hade aldrig trott att jag skulle göra det här, men trots det tog jag klivet. Jag märkte snart att det är svårt om man inte kan läsa eller skriva. Trots att jag började arbeta vid tidig ålder ställdes jag inför situationer där jag måste läsa eller skriva. Eftersom jag var rädd att andra skulle upptäcka mina brister dolde jag dem med alla möjliga ursäkter. Men att ständigt bära på den här hemligheten gjorde mig väldigt orolig på jobbet.

När min hustru blev sjuk blev jag tvungen att sköta de administrativa sysslorna och då ställdes jag än mer inför det faktum att jag inte kunde läsa eller skriva. Det var min familjeläkare som till slut övertygade mig att börja studera igen och han skickade mig till ROC. Mina erfarenheter från skolan var inte direkt positiva och det var svårt för mig att ta det här steget. Trots det bestämde jag mig för sex år sedan att börja skolan igen. Jag är fortfarande tacksam mot min familjeläkare för att han hänvisade mig till ROC. Jag har lärt mig att läsa och skriva och det har jag nytta av varenda dag.

Allt det här fick mig att inse att jag skulle vilja prata med andra vuxna och övertyga dem att också börja skolan igen. Jag vet genom egna erfarenheter hur svårt det är när man inte har tillräckliga läs- och skrivkunskaper. Jag skulle så gärna vilja nå ut till andra och berätta för dem hur bra det känns när man kan läsa och skriva. Jag vet att jag inte är ensam, utan jag ser fler och fler i min omgivning som jag tror har liknande problem. Det skulle kännas väldigt bra om jag kunde nå dem och få dem att börja studera igen. Nu, i egenskap av ambassadör, kan jag nå de människorna och hjälpa dem.

Jag skulle även vilja besöka olika organisationer och berätta för dem hur svårt det är ute i samhället om man inte är tillräckligt bra på att läsa och skriva. Jag vill berätta vad de kan göra åt det. Jag vill förklara hur svårt det är att berätta det här för någon. Ofta tror inte andra på en, och då känner man sig så liten att man bara vill springa därifrån. Det var den främsta anledningen till att jag ville bli ambassadör. Nu när jag kan läsa och skriva är jag inte längre rädd att blotta mig och berätta min historia. Jag är inte längre rädd för världen utanför, utan nu vill jag vara en del av den. Genom att informera och göra radiointervjuer når jag mitt mål: att få organisationer att vakna och uppmärksamma dem på alla människor som inte är tillräckligt bra på att läsa och skriva. Äntligen får jag chansen att berätta allt jag velat men inte vågat för cheferna på mellannivå. Jag möter världen med ett mycket större självförtroende, och som ambassadör ser jag på allt omkring mig med nya ögon. Jag behöver inte gömma mig längre, så jag är inte lika ensam. Jag vågar visa upp vem jag är: "Det här är jag och det här är vad jag kan!" Att vara ambassadör gav mig självförtroende att ta klivet för att nå mina mål. Och det känns bra.

Fallstudie 5

Marija från Litauen

Jag heter Marija. Jag är 30 år. Jag är gift och har en son. Jag slutade skolan för många år sedan. Nu jobbar jag på en förskola, och jag är tvungen att studera för att inte mista det jobb jag tycker bäst om. Nuförtiden är det väldigt svårt att få eller behålla ett jobb om man inte har betyg från grundskolan.

Jag hörde talas om Jonavas centrum för vuxenutbildning genom min blivande make. Vi försökte studera här bägge två för några år sedan. Min make gick ut skolan med fina betyg, men jag hade svårt att kombinera jobbet med studierna och jag hade svårt för att studera litauiska. Min son var sjuk ofta, så jag slutade skolan.

Efter några år återvände jag till vuxenutbildningen och försökte en gång till. I början var jag rädd att jag inte skulle klara av studierna efter så många år eftersom jag hade glömt allting. Men lärarna hjälpte mig och allt gick bra. Nu är jag redan gymnasielev och ska snart sluta här på skolan. Jag skulle gärna vilja läsa på lärarhögskolan.

Om du är vuxen, men inte har gått ut skolan måste du övervinna dina rädslor och dina tvivel och börja studera på Jonavas centrum för vuxenutbildning. När man studerar känner man verkligen att man lever och att man förbättrar sig själv. Ens kontaktnät växer. Dessutom behandlas en person med skolbetyg annorlunda av omgivningen. Som jag ser det är en person utan betyg från skolan ingenting i den här världen. Det enda en sådan person kan göra är att flytta utomlands och arbeta inom industrin. Men drömmer vi inte om något mer? Och att få ett betyg är början på en ny väg.

Fallstudie 6

Viktorija från Litauen

Jag heter Viktorija. Jag bor i Jonava. Jag studerar på Jonavas centrum för vuxenutbildning. Tidigare studerade jag på en annan skola, men det gick inte tillräckligt bra. Jag hörde talas om Jonavas centrum för vuxenutbildning genom mina vänner.

Mina första intryck härifrån var väldigt bra. Plötsligt försvann alla mina rädslor. Jag fick ett väldigt varmt välkomnande. Lärare och elever här är väldigt vänliga och hjälper varandra.

Här på lärcentret kan man studera på både grundskole- och gymnasienivå. Man kan välja att studera på heltid eller deltid, men man kan även studera på egen hand. Om man väljer heltidsstudier går man i skolan varje dag och får regelbundet omdömen av lärarna. Elever som studerar på distans deltar i möten och genomför prov. Man kan gå på lektionerna på kvällstid, så det går bra att kombinera studierna med arbete.

Skolan har fina traditioner och det händer många intressanta saker här. På hösten firar vi europeiska språkdagen och lärardagen, och man ordnar tillställningar för nya elever och lärare. Före jullovet samlas vi för en adventskväll då lärare och elever möts i den årliga basketmatchen. På våren firar vi en vecka efter påskdagen och har en fest när det är hundra dagar kvar till examensdagen. Det är jätteroligt!

Att studera på Jonavas centrum för vuxenutbildning och delta i det multilaterala AAR-projektet har verkligen förändrat mitt liv. Jag har lärt mig mycket och fått självförtroende. För mig är det väldigt viktigt att få ett gymnasiebetyg. När man har det kan man studera på universitet eller

högskola eller få ett bättre jobb. Jag vill gärna bjuda in er att studera på Jonavas centrum för vuxenutbildning och motivera er att fortsätta studera. Det är väldigt nyttigt att vara här. Och den kunskap och de färdigheter ni får här kommer att öppna nya dörrar för er.

Fallstudie 7

Anna från Sverige

Jag heter Anna Berglund. Jag ombads delta i projektet *Attract and Retain*. Jag ska vara ambassadör för elever som behöver specialundervisning. Det här är min sista termin på gymnasieskolan för elever som behöver specialundervisning.

Först bjöds jag in till ett informationsmöte på CFL. Där beskrev projektledaren projektet i detalj och deltagarna fick hälsa på varandra. Det andra mötet hade vi under två dagar på ett konferenshotell. Vi arbetade i grupper och min mamma och jag var i samma grupp. Den första dagen berättade mamma för mig om mina första erfarenheter av skolan. Jag tyckte inte om skolan alls. När jag började på CFL gick det mycket bättre. Här får jag lära mig på mitt eget sätt. Den andra dagen pratade vi och skrev ner allt om vad man hade tyckt om sin första skola och sedan jämförde vi det med CFL. Vi pratade om gamla och nya erfarenheter av att gå i skolan. Efter två dagar på konferenshotellet åkte vi tillbaka till CFL. Jag tyckte om att vara på konferenshotellet. Vi fick äta god mat och hade trevligt tillsammans.

På CFL jobbade jag vid fem tillfällen med min lärare för att sammanställa ett manus till en film om mig. Jag ägnade många timmar åt att göra bilder, bildtexter och musik. Min mamma intervjuade mig och vi övade två gånger innan vi filmade. Vi filmade vid två tillfällen, en timme varje gång. Rektorn på CFL skötte kameran. Sedan redigerades filmen av en professionell filmproducent.

Jag gillar att vara ambassadör och jag kan prata med andra elever eller visa filmen för dem.

Fallstudie 8

Per från Sverige

Jag heter Per Jansson och jag är ambassadör för vuxenutbildningen på CFL i Söderhamn i Sverige. Projektets första möte ägde rum vid en tvådagarskonferens på ett konferenscenter med handledarna och de blivande ambassadörerna. Arbetet under de två dagarna var inriktat på hur man skulle få ut ambassadörernas erfarenheter till andra människor. Vi kom fram till att det bästa sättet var att spela in intervjuer och samtal med ambassadörerna. På det sättet skulle budskapet nå mottagarna och locka dem på bästa sätt. Tanken var att mottagarna ska se filmen och känna igen sig själva i ambassadörens livssituation.

Jag tycker att dagarna på konferenscentret var lyckade och gav ett bra resultat. Det kändes som att beslutet att spela in filmer var det rätta. När det gäller mitt eget deltagande känner jag att min historia motsvarar ett behov. Troligen kan många inspireras att göra som jag gjorde och börja studera. Slutligen kan jag säga att mitt arbete som ambassadör började när jag började studera på CFL 2004. Då ombads jag bli ambassadör och därför kändes det inte särskilt krångligt.

BILAGA D: Intyg

ROC NIJMEGEN

Intyg
undertecknad förklarar att

initial namn

Informera om låg läs- och skrivkunnighet
för:

Tjänstemannens namn:

Organisation:

Datum:

Ort:

BILAGA E: E-portfölj

Centrum för flexibelt lärande, CFL, tillhandahåller vuxenutbildningen i Söderhamns kommun. I mitten av november 2005 bjöds vi in till ett möte i Bologna som ordnades av Osmosys-projektet, se: <http://www.eife-l.org/activities/projects/osmosys>.

Vid mötet informerade koordinatören för projektet, Carl Holmberg från Nationellt centrum för flexibelt lärande i Sverige, och Serge Ravet från organisationen EIFEL i Frankrike, alla deltagare om digitala portföljer, eller e-portföljer. Följande definition kommer från Wikipedia och berättar vad en e-portfölj kan innehålla:

*En **elektronisk portfölj**, även kallad **e-portfölj** eller **digital portfölj**, är en samling elektroniska uppgifter som sammanställs och hanteras av en användare, vanligtvis på [webben](#) (även kallad [webbportfölj](#)). De elektroniska uppgifterna kan omfatta inmatad text, elektroniska filer, bilder, [multimedia](#), [blogginlägg](#) och [hyperlänkar](#). E-portföljer visar både användarens färdigheter och sätt att uttrycka sig, och om man är uppkopplad kan de regelbundet skötas på ett dynamiskt sätt. Vissa e-portföljsapplikationer medger en viss tillgång för besökare, så man kan använda samma portfölj i olika syften.*

En e-portfölj kan betraktas som en sorts arkiv för lärande som innehåller faktiska bevis på vad man har uppnått. Arkiv för lärande är kopplade till [läroplanen](#), ett utvecklingsverktyg som används för att styra lärande av enskilda personer, grupper, [grupper med gemensamma intressen](#) och organisationer. I den mån en [individuellt lärandemiljö](#) omfattar och uppvisar bevis på lärande kan den också uppfattas som en e-portfölj.

Liksom vanliga [portföljer](#) kan e-portföljer underlätta för eleven att själv fundera kring sitt lärande, vilket leder till en ökad medvetenhet om utbildningsstrategier och behov. Resultat från en jämförelse mellan pappersbaserade portföljer och e-portföljer i samma miljö pekar på att användningen av en e-portfölj leder till bättre studieresultat.

Håkan Helmersson, lärare i matematik och med stora erfarenheter av distansutbildning och blandat lärande tog till sig informationen, och tillsammans med Dan Jonsson, verksamhetschef för vuxenutbildningen i Söderhamn, började han planera för att införa e-portföljer vid CFL.

Vi inriktade oss först på elever från andra länder som läste svenska för invandrare, SFI. Vi planerade även att låta elever på omvårdnadsprogrammet på gymnasienivå delta i e-portföljskursen. Vi upptäckte snart att det var svårt att hitta lämpliga resurser på webben. Det var svårt för eleverna att logga in och lärarna klagade på att det ägnades mycket tid åt tekniska problem istället för åt pedagogiskt arbete. Vi var tvungna att hitta ett bättre och enklare sätt att använda den digitala portföljen om vi verkligen ville införa och utveckla en e-portfölj som accepterades och som var användbar på lärcentret. Än så länge är lösningen att förse eleverna med ett USB-minne. Genom att på ett väldigt tidigt stadium utbilda invandrarna i datakunskap har vi lyckats få positiva sidoeffekter som bättre stavnings och ökad motivation. Efter en tids grundläggande träning i datakunskap kan många av eleverna skicka sina texter, digitala foton, intyg från tidigare utbildning i hemlandet och dessutom skriva och visa upp sina CV. Än så länge har resultaten varit blygsamma, men vi vet att utveckling tar tid så därför tror vi att e-portföljen kommer att vara till nytta för eleverna.

En av våra lärare, Charlotta Lindekrans, håller på att utveckla ett väldigt lovande sätt att använda e-portföljen. Hon har skapat ett system med mappar på USB-minnet. Hennes elever, som alla

börjar utan att kunna läsa eller skriva, har gjort snabba framsteg i att lära sig att läsa och skriva. I mapparna kan eleverna, från en väldigt enkel nivå, skriva sina livshistorier, skapa ett CV, skanna in sina giltiga dokument och intyg, publicera digitala foton, visa vilka framsteg de gör i studierna, framtida planer och så vidare. Eleverna lär sig mycket av att arbeta med sina bärbara datorer och de kan skapa egna e-portföljer och på ett enkelt sätt följa sina framsteg under utbildningen.

BILAGA F: Portfölj

Förklaring om hur ambassadörer och mentorer använder portföljer

Allmänt

Att använda portföljen ger eleven en känsla för sin studieutveckling som ambassadör eller mentor. I portföljen finns de individuella handlingsplanerna, man kan se ambassadörens och mentorns utveckling och där samlar man uppgifter.

Innehåll

Portföljen innehåller:

- A: CV (personlig information, personliga egenskaper, levnadsbeskrivning)
- B: Hur ambassadörerna och mentorerna ser på lärande (vilka aktiviteter de genomför, utvärderingsformulär)
- C: Betygsuppgifter (föredragsintyg och resultat)

Förfarande

Handledaren använder utvärderingsformuläret efter varje föredrag och fyller i det tillsammans med ambassadören, och på det sättet kan ambassadören utvärdera sitt eget föredrag. Handledaren uppmuntrar eleven att berätta om sina erfarenheter och visa vilka framsteg som gjorts. Handledaren berättar även vad ambassadören särskilt ska tänka på.

Efter varje föredrag lämnar handledaren över ett stöddokument, och handledaren uppmanar eleven att samla in uppgifter. Uppgifter kan vara foton, en anteckning, en film, en ljudinspelning och så vidare.

Efter tre föredrag får ambassadören ett resultatformulär, när han har uppnått 80 procent av färdigheterna på formuläret. Handledarna fyller i utvärderingsformuläret och ger kritik angående färdigheterna. Läraren lämnar över resultatformuläret till eleven.

En mentor får ett resultatformulär när han har hjälpt den nye eleven tre gånger. Läraren ger kritik på färdigheterna i formuläret och bedömer om man har uppnått 80-procentsgränsen.

Mer information om portföljen finns på webbsidan: www.attractandretain.eu

ROC NIJMEGEN

Ambassadör
Låg läs- och skrivkunnighet

Portfölj
Ambassadör

BILAGA G: Ordlista

Ambassadör: en elev som berättar sin historia för andra

Attract/locka: att använda ambassadörer för att och rekrytera nya elever

Fallstudier: några ambassadörers livshistorier

CFL: Centrum för flexibelt lärande

JONAVA: en stad i Litauen

Livslinje: en ambassadörs livshistoria

Livshistoria: huvudsakligen en ambassadörs utbildningshistoria

Mentor: en elev som vägleder en ny elev

Retain/motivera: att använda mentorer för att motivera nya elever

ROC: regionalt utbildningscentrum

Vytos: